

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas uzklauššanas sanāksme
par AS "Conexus Baltic Grid" dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojuma tarifu projektu

Protokols

Rīgā

2018.gada 12.janvārī

Nr.2

Sanāksmi vada:

Viesturs Kadiķis, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas Enerģētikas departamenta Tarifu un infrastruktūras nodaļas vadītājs.

Piedalījās:

Rolands Irklis, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes priekšsēdētājs;
Gatis Ābele, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes loceklis;
Rota Šņuka, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes locekle;
Māra Bērziņa, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes priekšsēdētāja padomniece;

Anna Rozīte, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas padomes locekles R.Šņukas padomniece;

Jānis Miķelsons, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas izpilddirektors;

Valentīns Hitrovs, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas Enerģētikas departamenta direktors;

Dace Bite, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas Enerģētikas departamenta direktora vietniece;

Indra Niedrīte, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas Enerģētikas departamenta Integrācijas nodaļas vadītāja;

Alla Vanaga, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas Ekonomiskās analīzes departamenta direktora pienākumu izpildītāja;

Inga Balabkina, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas Juridiskā departamenta Enerģētikas lietu nodaļas vadītāja.

Kārlis Piģēns, Ekonomikas ministrijas pārstāvis;

Krišjānis Baidekalns, AS "AJ Power" pārstāvis;

Arnis Krastiņš, AS "Rīgas Gāze" pārstāvis;

Dāvis Skulte, SIA "EG Enerģija" pārstāvis;

Kristis Mertens, SIA "Enefit" pārstāvis;

Egils Kaross, SIA "ESK Sistēmas" pārstāvis;

Māris Kuņickis, AS "Latvenergo" pārstāvis;

Jānis Bunkovskis, AS "Latvenergo" pārstāvis;

Elena Vilsone-Bērziņa, AS "Latvenergo" pārstāvis.

Uzaicinātie:

Zane Kotāne, AS "Conexus Baltic Grid" valdes priekšsēdētāja;

Mārtiņš Gode, AS "Conexus Baltic Grid" valdes loceklis;

Marita Šeine, AS “Conexus Baltic Grid” plānošanas un analīzes daļas vadītāja;
Dace Baltābola, AS “Conexus Baltic Grid” sabiedrisko attiecību vadītāja;
Kristiāns Poriņš, AS “Conexus Baltic Grid” juridiskās daļas juriskonsults.

Protokolē:

Svetlana Roščina, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas Enerģētikas departamenta Tarifu un infrastruktūras nodaļas vecākā eksperte.

Sanāksme sākas plkst. 10:00.

Darba kārtība:

1. Informācija par uzklauššanas sanāksmes norises kārtību.
2. Komersanta pamatojums par jauno dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojuma tarifu apstiprināšanas nepieciešamību.
3. Uzklauššanas sanāksmes dalībnieku jautājumi un komersanta pārstāvja atbildes.
4. Uzklauššanas dalībnieku priekšlikumi un ieteikumi par AS “Conexus Baltic Grid” dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojuma tarifu projektu.

1. Informācija par uzklauššanas sanāksmes norises kārtību.

V.Kadiķis informē klātesošos uzklauššanas sanāksmes dalībniekus par sanāksmes mērķi un norises kārtību, par tarifu projekta izvērtēšanas laiku, spēkā stāšanās brīdi, priekšlikumu iesniegšanas kārtību, kā arī sniedza vispārīgu informāciju par regulēto pakalpojumu.

V.Kadiķis aicina AS “Conexus Baltic Grid” pārstāvjus iepazīstināt uzklauššanas sanāksmes dalībniekus ar informāciju un pamatojumiem par Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijā (turpmāk – Regulators) iesniegtā dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojuma tarifu nepieciešamību.

2. Komersanta pamatojums par jauno tarifu apstiprināšanas nepieciešamība.

Komersants ir sagatavojis prezentāciju (skaidrojumus par dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojumu tarifu apstiprināšanas nepieciešamību).

Z.Kotāne iepazīstina sanāksmes dalībniekus ar Regulatorā iesniegto dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojuma tarifu projektu un tā iesniegšanas iemesliem.

Kopš iepriekšējiem 2008.gadā apstiprinātajiem uzglabāšanas pakalpojumu tarifiem, būtiski mainījies tirgus pieprasījums. Līdz ar dabasgāzes tirgus atvēršanu Latvijā, 2017.gadā vēsturiski zemākais iesūknēšanas apjoms (53% no 2008.gada tarifos iekļautā apjoma), attiecīgi sistēmas lietotājam jāpārskata piedāvātos pakalpojumus atbilstoši tirgus tendencēm. AS “Conexus Baltic Grid” sadarbībā ar AS “Ramboll Danmark” veica pētījumu par Inčukalna pazemes gāzes krātuves iespējām palielināt elastīgumu un izmantot to kā stratēģisko gāzes krātuvi. Veikta tirgus, reģionālas apgādes drošības, krātuves virszemes un pazemes tehniskā analīze. Pamatojoties uz iepriekšminēto pētījumu veidojām tarifu projektā iekļautos dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojuma produktus. Vienlaikus SIA “Ernst & Young”, pamatojoties uz pieredzi krātuves produktu definēšanu, palīdzēja definēt tarifu projektā iekļautos produktus.

Ņemot vērā iepriekšminēto, tarifu projektā iekļauti trīs produkti – Grupētās jaudas produkts, Tirgus produkts, Divu gadu grupētās jaudas produkts. Tarifu projektā iekļautās uzglabāšanas tarifu izmaksas samazinās par 35%, salīdzinājumā ar spēkā esošo tarifu. Tarifu aprēķinos

neiekļauj kompresoru darbības nodrošināšanai izlietotās dabasgāzes izmaksas, ko sedz paši lietotāji 1,2% apmērā no iesūknējamā apjoma. Skatoties plānotos apjomus un ienākumus, var redzēt, ka lielākā daļa no plānotā apjoma veidojas no diviem jauniem produktiem. Jaunais Tirgus produkts palīdzētu krātuvē palielināt kopējo apjomu un tas varētu interesēt arī mūsu kaimiņvalstu tirgotājus.

Plānots, ka iesūknēšanas periods sāksies 15.aprīlī, līdz ar to mēs piedāvājam, lai izsole tiek organizēta martā – aprīlī, lai ir skaidrība par tirgotāju plānotiem dabasgāzes iesūknēšanas apjomiem. Vērtējot tarifu projekta kopējo ietekmi uz galalietotāju maksājumiem par dabasgāzi, tad tarifa palielinājums ir robežās no 1% līdz 2,3%.

3.Uzklausīšanas sanāksmes dalībnieku jautājumi un komersanta pārstāvju atbildes par tarifu projektu.

K.Mertens – ņemot vērā informāciju par Inčukalna pazemes gāzes krātuves (turpmāk – krātuve) iesūknēšanas apjomiem iepriekšējā gadā, vai tiešām AS “Conexus Baltic Grid” uzskata, ka pie tarifu pieauguma 40% apmērā nākamajā iesūknēšanas sezonā pieaugs gāzes iesūknēšanas apjomi? Pieaugot dabasgāzes uzglabāšanas pakalpojumu tarifiem, krātuves utilizācijas līmenis samazināsies, vai mēs nenonāksim pie situācijas, ka krātuves pakalpojumiem nebūs pieprasījums?

Z.Kotāne – puse no plānotā iesūknēšanas apjoma ir plānota no diviem citiem produktiem, tieši tāpēc tiek veidots Tirgus produkts, lai apmierinātu visu ieinteresēto lietotāju pieprasījumu. Gadījumā, ja būtu viens produkts un tam tiktu palielināta cena, tad tas nenodrošinātu krātuves piepildījumu, savukārt Tirgus produkts to nodrošinās. Minēto apliecinā arī AS “Conexus Baltic Grid” veiktie pētījumi. Iepriekšminētais saistāms arī ar izsoles jautājumu, kas palielināja tirgotāju interesi par krātuvi. Gadījumā, ja būs Tirgus produkts vai cits produkts, tad iespējams, ka nākotnē citi mehānismi krātuves izmantošanai nebūs nepieciešami. Mēs sekojam tirgus attīstības tendencēm, kā arī tiek skatītas nākotnes iespējas radīt interesi par krātuvi Somijas tirgotājiem.

K.Mertens – šobrīd Tirgus produkts izskatās daudz pievilcīgāks no tirgotāju puses, taču tajā pašā laikā tam pastāv vairāki ierobežojumi. Vērtējot dažādus riskus, mūsu gadījumā piemērotāks ir Grupētās jauda produkts, taču tā izmaksas ir daudz lielākas nekā Tirgus produktam.

Z.Kotāne – ņemot vērā mūsu pētījumus par Eiropas dabasgāzes tirgiem, tarifu projektā iekļautais tarifs ir astoņas reizes mazāks, salīdzinājumā ar citām Eiropas valstīm.

K.Mertens – jautājums ir par iespēju izmantot Divu gadu grupētas jaudas produktam piemēroto atlaidi 2% apmērā. Lūdzu paskaidrot, kā Jūs noteicāt atlaidi 2% apmērā? Mūsu ieskāta 2% atlaide neradīs motivāciju izmantot šo produktu, jo potenciālais ieguvums finansiālā izteiksmē ir ļoti mazs.

Z.Kotāne – esam vērtējuši atlaidi 2% apmērā. Iespējams, ka Divu gadu grupētas jaudas produkts nav plānots kā efektīvs finanšu ieguldījumu veids. Divu gadu grupētas jaudas produktam ir noteikta fiksēta cena uz diviem gadiem, savukārt pārējo krātuves produktu tarifi tiks ikgadēji pārskatīti. Līdz ar to ieguvums ir tas, ka šī produkta cena ir nemainīga divus gadus, kas svarīgi ir arī tirgotājam, plānojot savu darbību. Atlaide 2% apmērā ir arī ieteikums no SIA “Ernst & Young” un Čehijas kolēģiem, kā arī šāda atlaide tiek piemērota citur Eiropā.

A.Krastiņš – ņemot vērā iepriekšminēto, vai ir pamats uzskatīt, ka produktu cenas pieaugs?

Z.Kotāne – šobrīd nevar prognozēt nākotnes cenu izmaiņas, konkrētajā gadījumā Divu gadu grupētas jaudas produkta cena būs fiksēta divus gadus.

A.Krastiņš – gadījumā, ja dabasgāzi rezervē uz diviem gadiem un nākošajos gados cena samazinās, tad, kāda jēga izmantot Divu gadu grupētas jaudas produktu?

V.Kadiķis – šajā gadījumā tā ir tirgotāja izvēle, vai izmantot divu gadu produktu vai viena gada grupēto produktu.

R.Irklis – Vai Divu gadu grupētas jaudas produkts ir jāizņem no krātuves pēc pirmās sezonas vai to var turēt abus gadus?

Z.Kotāne – var turpināt turēt abus gadus.

R.Irklis – tad potenciālais ieguvums ir ne tikai 2% atlaide, bet arī samazinātas izmaksas, kas ir saistītas ar dabasgāzes iesūkņēšanu.

Z.Kotāne – atlaidei 2% apmērā mēs rēķinājām ar mērķi, lai tirgotājam nebūtu no krātuves katru gadu jāizņem rezervētās jaudas atlikumi, attiecīgi Divu gadu grupētas jaudas produkts ir izstrādāts šādai vajadzībai.

K.Mertens – vai Virtuālas pretplūsmas produktam ir izmaksu pamatojums?

Z.Kotāne – jā, Virtuālas pretplūsmas produkta izmaksām ir pamatojums un šīs izmaksas ir ļoti mainīgas. Vēsturiski krātuve strādā režīmā, kad jūnijā tā ir ieslēgta un oktobrī izslēgta, savukārt šobrīd iesūkņēšanas apjomi būtiski svārstās, rezultātā tehnoloģiskās iekārtas strādā citā režīmā un šīs virtuālas pretplūsmas rada savādākas noslodzes tehnikai. Mainās iesūkņēšanas apjoms, attiecīgi uz to pamatojas arī Virtuālas pretplūsmas produkta izmaksas.

M.Kuņickis – man būs viens jautājums, viens viedoklis un seši priekšlikumi. Jautājums – tarifu projektā iekļautajos noteikumos minēts, ka dabasgāzes iesūkņēšanas izmaksas sedz krātuves lietotājs, savukārt nav noteikts tehniskais rādītājs, attiecīgi nepieciešams noteikt konkrētas robežas, lai mēs varētu plānot savas izmaksas pie dabasgāzes iesūkņēšanas.

Viedoklis – no mūsu puses tarifu projekts ir vērtējams divās daļās. Negatīvā daļa ir tāda, ka, pēc mūsu aprēķiniem, standarta produkta tarifs pieaugs par 50% un pozitīvā daļa ir tā, ka tarifu projektā ir iekļauts Tirus produkts, kas atbilst šīsdienas tirus situācijai.

Z.Kotāne – attiecībā uz dabasgāzes mainīgām izmaksām, tad tās ir plānotas 1,2% apmērā no iesūkņētā gāzes apjoma.

M.Kuņickis – vai iepriekšminētās izmaksas ir tehniski pamatotas?

Z.Kotāne – jā, pamatojums balstās uz statistiskiem rādītājiem par dabasgāzes patēriņu dabasgāzes iesūkņēšanas procesā, tieši dabasgāzes zudumi šajā procesā ir 1,2 % apmērā.

M.Kuņickis – ja dabasgāze, kas nāk no citām valstīm, būs ar citu kaloritāti un tās enerģētiskā vērtība būs savādāka, vai nemainās sūkņu ražība?

Z.Kotāne – šobrīd tiek skatīts turbīnās uzstādītais kaloritātes rādītājs un, ja būs konstatēta izmaiņu nepieciešamība, tad tās arī tiks veiktas.

V.Kadiķis – šobrīd komersants vērtē iepriekšējo gadu statistiku un nākošajā gadā šie rādītāji varētu mainīties, ņemot vērā iepriekšējā gada faktiskos rādītājus.

Z.Kotāne – jā, nākošajā gadā attiecīgais rādītājs varētu mainīties.

A.Rozīte – lūdzu pastāstīt, kā praksē tiek plānots Tirus produkta cenas iknedēļas aprēķins un skaidrot AS “Conexus Baltic Grid” vīziju par šo procesu.

Z.Kotāne – AS “Conexus Baltic Grid” Tirus produkta cenas aprēķinā tiek plānots izmantot nākošā mēneša Forward cenu. Papildus vēlētos paskaidrot par tarifu projektā iekļautajiem produktiem. Grupētas jaudas produktam ir visaugstākā cena, salīdzinājumā ar pārējiem produktiem, līdz ar to, atbilstoši arī Eiropas pieredzei, Grupētas jaudas produktam esam izstrādājuši visplašāko pakalpojumu klāstu. Lai produkta cena ir pamatota, mēs esam vērtējuši prioritātes dārgākiem produktiem, piedāvājot šo produktu lielāku elastību. Tādējādi Tirus produkta cena ir viszemākā un tas ietver mazāku pakalpojumu klāstu.

M.Kuņickis – problēma ir tāda, ka pārrobežu un Lietuvas kapacitāte ir 6 milj. m³ dienā, attiecīgi kuģa regazifikācija aizņem 22 dienas. Ņemot vērā dabasgāzes iesūkņēšanas prioritāro secību, mēs nevaram uzņemties tādu risku, ka, pasūtot kuģi, Tirus produkts nebūs pieejams. Līdz ar to, lūdzu ņemt vērā, ka tas liek šķēršļus dabasgāzes piegādātājiem.

Z.Kotāne – tirgotāji var izvēlēties produktu portfeli, kas sastāvēs no vairākiem produktiem, tādēļ tie būs spējīgi izvērtēt, kuru produktu izmantot. Nevienam produktam nav tikai vienreizēja iesūkņēšana, visiem produktiem ir vairākas iesūkņēšanas. Pieņemsim, ja AS “Latvenergo” paliks atlikums šajā sezonā uz nākamo sezonu, tad tas būs Grupētās jaudas produkts, kuram automātiski ir prioritārā iesūkņēšana.

K.Mertens – saskaņā ar pieejamo informāciju, konstatējam riskus, ka dabasgāzes iesūkņēšanas periodā varētu būt ierobežota pieeja krātuvei, ņemot vērā plānotos remonta darbus Krievijas dabasgāzes uzskaites vietās. Šādā gadījumā, kā pārvades sistēmas operators kompensēs tirgus dalībnieku, kas ir izvēlējušies Grupētas jaudas produktus, potenciālos zaudējumus?

Z.Kotāne – mēs sekojam Krievijas remontdarbu grafikiem un neredzam, ka plānotie remonta darbi traucēs iesūkņēšanas sezonai.

Z.Kotāne – mēs veidosim ikceturkšņa seminārus tirgus dalībniekiem, lai informētu par izmaiņām un AS “Conexus Baltic Grid” plāniem.

A.Rozīte – jautājums par krātuvē rezervēto dabasgāzes apjomu, ko ir iespējams atstāt krātuvē pēc krātuves izmantošanas cikla beigām. Kāpēc dabasgāzes rezervētās jaudas apjoms ir pazemināts no 25% uz 10% vai 0%? Otrais jautājums – ja tirgus dalībnieks neievēro ierobežojumu un krātuvē atstāj lielāku dabasgāzes apjomu, kas notiek ar šo dabasgāzi un vai šādiem lietotājiem tiek piemērotas soda sankcijas?

Z.Kotāne – esam konstatējuši, ka neizņemtais no krātuve dabasgāzes apjoms 25% apmērā attiecināms līdz brīdim, kamēr nav ieviests ilgtermiņa produkts. Kopējais dabasgāzes krātuves apjoms no vienas sezonas līdz otrai ir noteikts līdz 400 milj. m³. Līdz ar to esam pārstrukturizējuši dabasgāzes krātuves apjomus, attiecīgi uz Divu gadu grupētās jaudas produktu attiecināmi 300 milj. m³ un uz pārējiem produktiem attiecināmi 100 milj. m³.

Soda sankcijas netiek piemērotas. Tirgotāji tiek mudināti dabasgāzi izņemt no krātuves rezervētā apjomā un atstāt tādos apjomos, kas ir vajadzīgi. Protams katram tirgotājam ir iespēja sastrukturizēt savu dabasgāzes portfeli tā, lai tas gāzes apjoms, kas paliek ilgāk, ir iekļauts Divu gadu grupētās jaudas produktā.

K.Baidekalns – jautājums Regulatoram. Vai Regulators veic krātuves pieprasījuma un piedāvājuma analīzi, vērtējot pie kādu cenu līmeņa varētu uzpildīt krātuvi un izpildīt visas nepieciešamās prasības krātuves darbības nodrošināšanai, ņemot vērā tirgus intereses?

V.Kadiķis – pie šī jautājuma mēs strādājam un tas tiek vērtēts tarifu projekta izvērtēšanas procesā.

4. Uzklaušanās sanāksmes dalībnieku priekšlikumi.

M.Kuņickis - lai Tirgus produkts darbotos atbilstoši reālajai tirgus situācijai, mēs izsakām šādus priekšlikumus par tarifu projektā iekļautajiem Tirgus produkta noteikumiem:

- 1) tā kā noteikumos nav definēts termiņš, kad ir iespējams izmantot Tirgus produktu, nepieciešams noteikt, ka Tirgus produkts stājas spēkā ne vēlāk kā no 1.jūlijā, ņemot vērā, to, ka iepriekšējā gada izsole notika jūlijā. Līdz ar to tirgotājam būtu skaidrība, kad viņš var izmantot Tirgus produktus un nerastos zaudējumi, gadījumā, ja izsole aizkavējas.
- 2) jānorāda precīza Tirgus produkta vasaras – ziemas cenas starpības references noteikšana, lai nerastos pārpratums, ka Tirgus produkta tarifa aprēķinos tiek ņemta vērā nākošās vasaras cena, nevis tekošās vasaras cena. Līdz ar to nosacījumos jānorāda, ka Tirgus produkta tarifa aprēķinos tiek ņemta vērā nākošā mēneša Forward cena Gaspool, lai tirgotājiem būtu skaidrs, kad tiek fiksēta cena.

Vienlaikus mēs esam konstatējuši šādas neatbilstības Regulatora izdotajā 2017.gada 13.aprīļa lēmumā Nr.1/17 “Inčukalna pazemes gāzes krātuves lietošanas noteikumi” (turpmāk – krātuves lietošanas noteikumi) salīdzinājumā ar tarifu projektā iekļautajiem noteikumiem par Tirgus produktu, kas, mūsaprāt, ierobežo Tirgus produktu:

- krātuves lietošanas noteikumu 33.punkts nosaka, ka krātuves lietotāja dabasgāzes atlikums nākamajam ciklam nepārsniedz 25%, attiecīgi šāds nosacījums jāpiemēro arī Tirgus produktam;
- Virtuālas pretplūsmas produkta maksas nosacījumi ir pretrunā ar krātuves lietošanas noteikumiem, jo pakalpojuma ņēmējs maksā izejas un ieejas maksu, līdz ar to viņš pats regulē samaksu par šo produktu;

- krātuves lietošanas noteikumos nepieciešams iekļaut nosacījumus par Grupētas jaudas produkta un Divu gadu grupētas jaudas produkta iesūknēšanas prioritāti pret Tirus produktu, lai tirgotājam būtu skaidrība par jaudas rezervēšanu.

Uzklausīšanas sanākumi slēdz plkst. 11:00

Uzklausīšanas sanāksmes vadītājs

V.Kadiķis

Protokolētāja

S.Roščina